

The Effect of Using Cooperative Authority File Generation on the Quality of Bibliographic Records

Maliheh Dorkhosh¹ , Mona Fahimian²

Abstract

Purpose: Cooperative authority file generation is a part of the Cooperative Cataloguing process that takes place with the cooperation of several libraries. In this method, libraries use authority files created by cooperating libraries and avoid creating duplicate authority files. The use of this method reduces the use of expert human resources as well as the costs of bibliographic control in libraries and helps them to use the cataloging information of other libraries. Bibliographic control is a set of processes and procedures for setting and recording different forms of authority files' identifiers in bibliographic records. So that access points to bibliographic records are set by contract. When catalogers do the work of documentation, they create documentation by identifying and validating the controlled or documented identifiers of access points. This research aimed to investigate the effect of using cooperative authority file generation on the quality of bibliographic records using the opinions of cataloging and authority file generation experts.

Method: The current research was applied and its method was a comparative survey. Inferential statistics have been used to check the findings. The research tool was a questionnaire designed by researchers, its validity and reliability were checked and confirmed. To verify the validity of this questionnaire, the opinions of 5 experts in the field of cataloging were used. In addition, Cronbach's alpha test was used to measure its reliability. The research community is cataloging and authority file generation specialists who can answer the questionnaire due to their expertise and experience. The questionnaire was designed online and was given to 100 catalogers, of which 87 people responded to the questionnaire. The responses obtained from the questionnaire were tested and analyzed using the single-variable t-test.

Findings: The use of different authority file generation methods, the use of the knowledge of specialists of large libraries, the uniformity of authority file information in the process of cooperative authority file generation by the National Library, and the participation of specialists in the knowledge organization of large libraries in performing cooperative authority file generation as a working group, are considered as the characteristics of cooperative authority file generation have taken. Also, the three characteristics of accuracy, correctness, and completeness of information are the characteristics that are considered for the quality of bibliographic records. Because the t value obtained for all items was bigger than the t value of the critical table (1.96), so in response to the main question of the research about the effect of cooperative authority file generation on the quality of bibliographic records, it can be acknowledged that cooperative authority file generation has an effect on accuracy, correctness and the completeness of bibliographic record information has a positive and significant effect.

Conclusion: This research showed that the cooperative authority file generation method use has a positive effect on the quality of bibliographic records and improves the quality level of records. Based on the findings of this research, the use of cooperative authority file generation has a positive effect on the accuracy, correctness, and completeness of information in bibliographic records.

Keywords

Cooperative Cataloguing, Cooperative Authority File Generating, Bibliographic Records, Bibliographic Records Quality, Catalogers

Citation: Dorkhosh, M., & Fahimian, M. (2023). The Effect of Using Cooperative Authority File Generation on the Quality of Bibliographic Records. *Librarianship and Information Organization Studies*, 34(4): 7-30.

Doi: 10.30484/NASTINFO.2024.3457.2231

Article Type: Research Article

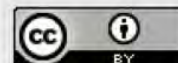
Article history:

Received: 15 July 2023

Accepted: 23 Oct. 2023

1. Ph.D. in Knowledge and Information Science, Central Library and Documentation Center, University of Tehran, Tehran, Iran
(Corresponding author)
m.dorkhosh@gmail.com

2. Ph.D. Student in Knowledge and Information Science, University of Isfahan, Isfahan, Iran
fahimianmona@gmail.com

Publisher: National Library and Archives of I.R. of Iran
© The Author(s).

تأثیر استفاده از مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای

کتاب شناختی

ملیحه درخوش^۱ | مونا فهیمیان^۲

چکیده

هدف: مستندسازی مشارکتی بخشی از فرایند فهرست‌نویسی مشارکتی است که با همکاری چند کتابخانه صورت می‌پذیرد. در این روش کتابخانه‌ها از مستندات ساخته‌شده توسط کتابخانه‌های همکار استفاده می‌کنند و از ساختن مستندات تکراری پرهیز می‌کنند. استفاده از این روش در استفاده از نیروی انسانی متخصص و نیز هزینه‌های کنترل کتاب‌شناختی در کتابخانه‌ها می‌کاهد و به آن‌ها کمک می‌کند تا از اطلاعات فهرست‌نویسی کتابخانه‌های دیگر استفاده کنند. کنترل کتاب‌شناختی مجموعه‌ای از فرایندها و رویه‌ها برای تنظیم و ثبت شکل‌های مختلف شناسه‌های مستند در رکوردهای کتاب‌شناختی است. به‌طوری‌که نقاط دسترسی به رکوردهای کتاب‌شناختی به‌صورت قراردادی تنظیم می‌شوند. زمانی که فهرست‌نویسان کار مستندسازی را انجام می‌دهند در واقع، در حال ایجاد مستندات از طریق شناسایی و اعتباربخشی به شناسه‌های کنترل‌شده یا مستندسازی شده نقاط دسترسی هستند. هدف از این پژوهش، سنجش تأثیر استفاده از مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی با استفاده از نظرات متخصصان فهرست‌نویسی و مستندسازی بود.

روش: پژوهش حاضر از نوع کاربردی و روش آن پیمایشی تطبیقی بود. برای بررسی یافته‌ها، از آمار استنباطی استفاده شده‌است. ابزار پژوهش پرسشنامه‌ای بود که توسط پژوهشگران طراحی شد و روایی و پایایی آن بررسی و تأیید شد. برای تأیید روایی این پرسشنامه از نظرات ۵ متخصص در حوزه فهرست‌نویسی استفاده شد. برای سنجش پایایی آن نیز آزمون آلفای کربناخ به کار برده‌شد. جامعه پژوهش، متخصصان فهرست‌نویسی و مستندسازی بودند که با توجه به تخصص و تجربه خود امکان پاسخ‌دهی به پرسشنامه را دارا بودند. پرسشنامه به‌صورت آنلاین طراحی شد و در اختیار ۱۰۰ نفر فهرست‌نویس و مستندساز قرار گرفت که تعداد ۸۷ نفر به پرسشنامه پاسخ دادند. پاسخ‌های به‌دست‌آمده از پرسشنامه با استفاده از آزمون آماری t تک متغیر مورد آزمون قرار گرفته و تحلیل گردید.

یافته‌ها: استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی، استفاده از دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ، یکدست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی و مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی، به‌مثابه ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی در نظر گرفته شده‌اند. همچنین سه ویژگی دقت، صحت و کامل بودن اطلاعات، مشخصه‌هایی هستند که برای کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی مدنظر قرار گرفته‌اند. به دلیل اینکه مقدار t به‌دست‌آمده برای همه گویه‌ها از مقدار t جدول بحرانی (۱/۹۶) بزرگ‌تر بود، بنابراین در پاسخ به پرسش اصلی پژوهش مبنی بر تأثیر مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی، می‌توان اذعان نمود که مستندسازی مشارکتی بر دقت، صحت و کامل بودن اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش حاضر نشان داد که استفاده از روش مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد و باعث ارتقاء سطح کیفی رکوردها می‌شود. براساس یافته‌های این پژوهش، استفاده از مستندسازی مشارکتی بر ویژگی‌های دقت، صحت و کامل بودن اطلاعات رکوردهای کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.

کلیدواژه‌ها

مستندسازی مشارکتی، فهرست‌نویسی مشارکتی، رکوردهای کتاب‌شناختی، کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی، فهرست‌نویسان

استناد: درخوش، ملیحه و فهیمیان، مونا (۱۴۰۲). تأثیر استفاده از مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای

کتاب‌شناختی. مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۴(۴): ۷-۳۰.

Doi: 10.30484/NASTINFO.2024.3457.2231

۱. دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی،
کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه
تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
m.dorkhosh@gmail.com

۲. دانشجوی دکترای علم اطلاعات و
دانش‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان،
ایران
fahimianmona@gmail.com

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۴

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۰۱

فصلنامه مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۴(۴)، زمستان ۱۴۰۲

مقدمه^۱

فهرست‌نویسی به‌عنوان یک وظیفه تخصصی در کتابخانه‌ها، آرشیوها و مراکز اطلاع‌رسانی علاوه بر مزیت افزایش بازیابی منابع دارای هزینه‌های متعدد بوده است. زمان صرف شده برای هر یک از منابع به همراه در اختیار داشتن نیروی متخصص فهرست‌نویس همواره از چالش‌های پیش روی کتابخانه‌ها برای انجام فهرست‌نویسی باکیفیت بوده است. با افزایش همکاری‌های ملی و بین‌المللی میان کتابخانه‌های مختلف، فهرست‌نویسی مشارکتی به‌عنوان راهکاری برای کاهش هزینه‌های فهرست‌نویسی و استفاده از ماحصل فهرست‌نویسی کتابخانه‌های دیگر مورد استقبال قرار گرفت.

فهرست‌نویسی مشارکتی^۲ در واژه‌نامه برخط کتابداری و اطلاع‌رسانی (آدلیس)^۳، نظمی است که در آن یک کتابخانه و یا نظام کتابخانه‌ای با تبعیت از روش‌های معین فهرست‌نویسی توافق می‌کند و در نظام‌ها و یا ابزارهای خودکار رکوردهای کتاب‌شناختی و مستند را به شکلی تولید می‌کند که قابلیت به اشتراک‌گذاری با کتابخانه‌های دیگر را داشته باشد. در امریکای شمالی فهرست‌نویسی تعاونی با استفاده از شیوه‌های فهرست‌نویسی یکسانی که در قواعد فهرست‌نویسی انگلومریکن ایجاد شده، تسهیل می‌شود. ا.سی.ال.سی.^۴ ابزار کتاب‌شناختی است که برای فهرست‌نویسی تعاونی در ایالات‌متحده استفاده می‌شود. در این واژه‌نامه

۱. این مقاله به‌صورت مختصر در کنگره بین‌المللی کتاب‌شناختی (سومین: ۲۰۲۱: روسیه) نمایش داده شد و

خلاصه آن‌هم چاپ نگردید. III International Bibliographic Congress (27-30 April 2021)

2. Cooperative Cataloguing

3. Online Dictionary for Library and Information Science (ODLIS)

4. Online Computer Library Center (OCLC)

فهرست‌نویسی مشارکتی معادل فهرست‌نویسی مشترک^۱ در نظر گرفته شده است (Cataloging, 2023 Cooperative).

در دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، سلطانی و راستین (۱۳۸۱)، فهرست‌نویسی مشارکتی را هم‌معنا با فهرست‌نویسی مشترک در نظر نگرفته‌اند و برای فهرست‌نویسی مشارکتی از معادل فهرست‌نویسی تعاونی استفاده کرده‌اند. آن‌ها این دو عبارت را به صورت زیر تعریف کرده‌اند:

«فهرست‌نویسی تعاونی: فهرست‌نویسی با مشارکت چندین کتابخانه برای اجتناب از دورکاری، به خصوص در مواردی که کتابخانه‌های دیگر نسخه‌ای از برگه‌های فهرست خود را به مرکز یا کتابخانه مادر می‌فرستند» [فهرست‌نویسی همیاری].

«فهرست‌نویسی مشترک: نوعی از فهرست‌نویسی که توسط کتابخانه کنگره آمریکا و سازمان‌های مسئول کتاب‌شناسی ملی کشورهای دیگر انجام می‌گیرد». کتابخانه کنگره برحسب قانون آموزش عالی ایالات متحده (سال ۱۹۶۵) موظف است:

- تا آنجا که میسر است کلیه منابع کتابخانه‌ای جاری سراسر جهان را که ارزش تحقیقاتی دارند، جمع‌آوری کند.
- برای آن‌ها بلافاصله پس از دریافت، فهرست برگه تهیه نماید. به منظور دستیابی به این هدف، کتابخانه کنگره آمریکا با کتابخانه‌های ملی کشورهای دیگر به توافق رسیده است که آن‌ها فهرست برگه کتاب‌های جاری کشورهای خود را به کتابخانه کنگره ارسال دارند. کارگزارانی که بر مبنای سپیدمهر^۲ کار می‌کنند، کتاب‌هایی را که فهرست برگه‌های آن‌ها تهیه می‌شود خریداری کرده، همراه با فهرست برگه‌ها به کتابخانه کنگره می‌فرستند. کتابخانه کنگره پس از دریافت، فهرست برگه‌ها را چاپ می‌کند و اطلاعات آن را در فهرستگان ملی آمریکا^۳ نیز منتشر می‌سازد [فهرست‌نویسی حصه‌ای] (سلطانی، راستین، ۱۳۸۱).

بخشی از کار فهرست‌نویسی، توجه به مستندات مرتبط با منبع و استفاده از واژگان کنترل‌شده است. کنترل کتاب‌شناختی مجموعه‌ای از فرایندها و رویه‌ها برای تنظیم و ثبت شکل‌های مختلف شناسه‌های مستند در رکوردهای کتاب‌شناختی است. به طوری که نقاط دسترسی به

1. Shared Cataloguing

۲. نوعی خرید کلی کتاب برای کتابخانه است که بر مبنای آن کارگزار یا ناشر طبق نیازهای مشخص شده کتابخانه‌ها کتاب انتخاب می‌کند و به کتابخانه‌های مربوطه می‌فرستد (سلطانی، راستین، ۱۳۸۱).

3. National Union Catalog (NUC)

رکوردهای کتاب‌شناختی به صورت قراردادی تنظیم می‌شوند (Snow, 2017). زمانی که فهرست‌نویسان کار مستندسازی را انجام می‌دهند در واقع در حال ایجاد مستندات از طریق شناسایی و اعتباربخشی به شناسه‌های کنترل‌شده یا مستندسازی شده‌ی نقاط دسترسی برای انواع گوناگونی از موجودیت‌ها مانند افراد، مکان‌ها، تنالگان‌ها، خاندان‌ها، عناوین، موضوعات و ژانرها^۱ هستند که برای توصیف اطلاعات منبع مورد استفاده قرار می‌گیرند (Wiederhold & Reeve, 2021).

مستندسازی محلی در هر کتابخانه‌ای در مقابل فرایند مستندسازی مشارکتی قرار دارد که در گستره منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی قابل اجرا است. کتابخانه‌ها می‌توانند در برنامه‌های فهرست‌نویسی مشارکتی شرکت کنند و از مجموعه گسترده‌ای از رکوردهای مستند استفاده کنند و همچنین رکوردهای مستندات خود را نیز با دیگران به اشتراک بگذارند. برنامه‌های فهرست‌نویسی مشارکتی رویه‌ها و خط‌مشی‌های استفاده از محتوای فراداده‌های مستند و کتاب‌شناختی کتابخانه‌ها را مشخص کرده و امکان استفاده متقابل از آن‌ها را فراهم می‌کنند (Riemer & Morgenroth, 1994).

برنامه کتابخانه‌ی کنگره آمریکا برای فهرست‌نویسی مشارکتی شامل ابتکارات متنوعی در فهرست‌نویسی مشارکتی مانند برنامه مستندسازی مشارکتی نام‌ها (ناکو)^۲ و برنامه مستندسازی مشارکتی موضوعات (ساکو)^۳ است. این دو برنامه پایگاه‌های داده ملی را ایجاد، نگهداری و قابل اشتراک کردند که شامل رکوردهای مستندی است که توسط کتابخانه‌های مختلف در فهرست محلی خودشان ایجاد شده و در این برنامه به اشتراک گذاشته شده است. کتابخانه‌ها به صورت ماشینی می‌توانند رکوردها را از پایگاه‌های داده مشارکتی جمع‌آوری کرده و در پایگاه‌های داده‌ای محلی خودشان به کارگیرند حتی اگر جزو به اشتراک‌گذارندگان اطلاعات نباشند (Wiederhold & Reeve, 2021). تلاش‌های دیگری مانند ویاف^۴ و ویکی دیتا^۵ در زمینه ایجاد پایگاه‌های متحد مستندات انجام شده است.

با توجه به هزینه بر بودن کار فهرست‌نویسی برای کتابخانه‌ها، استفاده از روش‌های مشارکتی می‌تواند راهکاری برای صرفه‌جویی در هزینه‌های فهرست‌نویسی باشد. با توجه به

1. Genres
2. Name Authority Cooperative Program (NACO)
3. Subject Authority Cooperative Program (SACO)
4. Virtual International Authority File (VIAF)
5. Wikidata

کمبود نیروی انسانی متخصص در کتابخانه‌ها استفاده از فهرست‌نویسی مشارکتی می‌تواند هم به کتابخانه ملی و هم کتابخانه‌های بزرگ که با حجم زیاد منابع فهرست‌نویسی‌نشده روبرو هستند مفید باشد. در بسیاری از کتابخانه‌های بزرگ و در حین فهرست‌نویسی، فهرست‌نویسان به موضوعات و اسامی اشخاص و تالگان برمی‌خورند که نیاز به مستندسازی دارد و در مستندات کتابخانه ملی نیز وجود ندارد. مستندسازی مشارکتی می‌تواند کمک مؤثری در زمینه ایجاد مستندات با همکاری کتابخانه ملی و کتابخانه‌های دیگر باشد. از آنجاکه استفاده از مستندسازی مشارکتی بخشی از فهرست‌نویسی مشارکتی محسوب می‌شود، این پرسش پیش می‌آید که آیا مستندسازی مشارکتی تأثیر مثبتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی دارد؟ با توجه به استفاده از متخصصان کتابخانه‌های مختلف در فرایند مستندسازی مشارکتی که سطح دانش متفاوتی دارند و مسئله کارگروهی که لازم است به یکدست‌سازی اطلاعات مستندسازی شده منجر شود، استفاده از مستندسازی مشارکتی می‌تواند دارای تأثیر مثبت و یا منفی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی داشته باشد. بر اساس پرسش اصلی، پرسش‌های فرعی نیز مطرح می‌شود. معیارهای کیفیت یک رکورد کتاب‌شناختی شامل دقت اطلاعات، صحت اطلاعات و کامل بودن^۱ اطلاعات در یک رکورد است (Snow, 2017; Harinarayana, 2018) و بر این اساس پرسش‌های زیر به‌عنوان پرسش‌های فرعی این پژوهش در نظر گرفته می‌شود:

تأثیر مستندسازی مشارکتی بر دقت در رکورد کتاب‌شناختی چه میزان است؟

تأثیر مستندسازی مشارکتی بر صحت اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی چه میزان است؟

تأثیر مستندسازی مشارکتی بر کامل بودن اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی چه میزان

است؟

پیشینه پژوهش

پژوهش‌هایی که درباره فهرست‌نویسی مشارکتی و مستندسازی مشارکتی انجام شده بسیار محدود است و معمولاً به طرح‌هایی مانند ناکو و ا.سی.ال.سی. پرداخته‌اند. پژوهش‌های اندکی

---

۱. یکی از معیارهای کیفیت فهرست‌نویسی، سطح توصیف است که با توجه به سطوح توصیف سه‌گانه که در انگلواامریکن نیز تعریف شده‌است، سطح سوم دارای کامل‌ترین اطلاعات است و در این پژوهش منظور از کامل بودن، ارائه بیشترین اطلاعات در رکورد فهرست‌نویسی و استفاده از سطح سوم است.

نیز به بررسی کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی پرداخته‌اند. در ادامه پژوهش‌های مرتبط با فهرست‌نویسی مشارکتی و نیز بررسی کیفیت رکوردها معرفی خواهند شد.

پژوهش‌هایی در این زمینه در ایران انجام شده‌است. هاشمی و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان «مستندسازی در کتابخانه ملی ایران: تحلیل کیفی فرایند با رویکرد نظریه‌پردازی بنیادی» به آسیب‌شناسی چالش‌های بخش مستندسازی کتابخانه ملی ایران و ارائه راهکارهای مطلوب پرداخته‌اند. در پژوهشگران با رویکرد نظریه‌پردازی بنیادی با متخصصان و کارشناسان حوزه مستندسازی کتابخانه ملی ایران مصاحبه کرده‌اند. پس از تحلیل و کدگذاری پاسخ‌های دریافتی، آسیب‌ها و مشکلات در شش مقوله نیروی انسانی، فرایند مستندسازی، مدیریت، استانداردها و ارتباط بخش مستندسازی با سایر گروه‌ها و سازمان‌ها و آموزش شناسایی شد. نتایج این پژوهش نشان داد که مدیریت به‌ویژه مدیریت نیروی انسانی به‌عنوان مقوله مرکزی شناخته شد. کمبود نیروی انسانی به‌عنوان عامل تعیین‌کننده مهمی در ایجاد مسائل و مشکلات موجود در این گروه مؤثر است.

باب‌الحوائجی و خالدی (۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان «فهرست‌نویسی تعاونی در محیط اینترنت: تجربه کتابخانه‌های تخصصی کشاورزی ایران» به بررسی وضعیت سازمان‌دهی مشارکتی اطلاعات کشاورزی و استفاده از فهرستگان به‌دست‌آمده از آن توسط کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مراکز و مؤسسات تحت پوشش سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در محیط اینترنت پرداخته‌اند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که در فهرستگان الکترونیکی، ساماندهی مشارکتی به دو روش فهرست‌نویسی و رده‌بندی و نمایه‌سازی انجام می‌پذیرد و برای ایجاد یکدستی، از رده‌بندی کنگره و با رعایت استانداردهای بین‌المللی و کتاب‌نامه‌نویسی و نیز در نمایه‌سازی ماشینی از زبان ترکیبی استفاده می‌شود. بر این اساس، دسترسی تمام‌وقت به فهرستگان در حد زیاد امکان‌پذیر است و سهولت و سرعت دسترسی در حد زیاد و دقت فهرستگان از حد زیاد تا بسیار زیاد ارزیابی شده‌است.

در خارج از ایران نیز پژوهش‌هایی با موضوع فهرست‌نویسی و نیز مستندسازی مشارکتی انجام شده‌است. بایروم^۱ (۲۰۰۴) در پژوهشی با عنوان «ناکو: مدلی مشارکتی برای ساختن و نگهداری پایگاه داده به اشتراک گذاشته‌شده مستندات نام» به معرفی پروژه ناکو پرداخته است. در این پژوهش تاریخچه مفصلی از این پروژه، تعداد مشارکت‌کنندگان، رکوردهای مستندات

1. Byrum

نام، رویه‌های استفاده از دستاوردهای ناکو و سهم کتابخانه‌های مشارکت‌کننده در تولید مستندات یکپارچه که بین همه آن‌ها به اشتراک گذاشته شده ارائه می‌شود.

استیل^۱ (۲۰۰۹) در مقاله‌ای با عنوان «فهرست‌نویسی‌های مشارکتی جدید» به بررسی استفاده از برچسب‌گذاری در فهرست‌های آنلاین کتابخانه‌ها و مزایا و معایب آن در مقایسه با روش‌های فهرست‌نویسی سنتی می‌پردازد. پژوهشگر در مورد مفهوم برچسب‌گذاری، فولکسونومی، برچسب‌گذاری اجتماعی و برچسب‌گذاری وبسایت‌ها بحث می‌کند. این مقاله همچنین به بررسی مزایا و معایب استفاده از واژگان کنترل‌شده مانند سرعنوان‌های موضوعی کتابخانه کنگره می‌پردازد و اینکه چگونه برچسب‌گذاری می‌تواند مکمل سرعنوان‌های موضوعی در بازیابی اطلاعات باشد. این مقاله نتیجه می‌گیرد که درحالی‌که هدف اصلی فهرست‌نویسی فراهم کردن دسترسی به اطلاعات است، هر دو روش فهرست‌نویسی سنتی و روش‌های تعاملی مانند برچسب‌گذاری، رویکردهای معتبری برای دسترسی به کاربران کتابخانه در آینده هستند. این مقاله همچنین مشکلات و نگرانی‌هایی را که کتابخانه‌ها در صورت انتخاب برچسب‌گذاری برای فهرست خود باید در نظر بگیرند، برجسته می‌کند. به‌طورکلی، تمرکز مقاله بر این است که چگونه کتابخانه‌ها می‌توانند به‌طور مؤثر از برچسب‌گذاری در سازمان‌دهی مشارکتی استفاده کنند.

«برنامه فهرست‌نویسی مشارکتی: رکوردهای بیب‌کو^۲: تجزیه و تحلیل کیفیت» عنوان مقاله‌ای است که توسط الشربینی^۳ (۲۰۱۰) نوشته شد و کیفیت رکوردهای بیب‌کو را در برنامه فهرست‌نویسی مشارکتی بررسی کرد. نویسنده در مورد مزایای شرکت در برنامه فهرست‌نویسی مشارکتی و مفهوم ایجاد رکوردهای کتاب‌شناختی معتبر بر اساس استانداردهای قابل قبول بحث می‌کند. این مطالعه فایلی از رکوردهای تولیدشده توسط فهرست‌نویسان در دانشگاه ایالتی اوهایو و پردازش‌شده توسط آثار کتابخانه‌ای بک‌استیج (بی.اس.ال.دبلیو.)^۴ را برای کنترل مستندسازی تجزیه و تحلیل می‌کند. تجزیه و تحلیل الگوهای خطاها و حذفیات در رکوردها را نشان می‌دهد، از تغییرات ساده ظاهری تا خطاهای مهم‌تر که بر جستجو و بازیابی تأثیر می‌گذارد. به‌طورکلی، این مطالعه به این نتیجه رسید که کیفیت رکوردهای تولیدشده توسط

1. Steele
2. BIBCO
3. El-Sherbini
4. Backstage Library Works (BSLW)

فهرست‌نویسی مشارکتی بالا است و اکثر خطاها غیرقابل توجه هستند. این مقاله پیشنهاد می‌کند که ادامه آموزش برای فهرست‌نویسان اصلی درگیر در برنامه فهرست‌نویسی می‌تواند کیفیت رکوردها را بیشتر بهبود بخشد.

مندل^۱ (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان «فهرست‌نویسی مشارکتی: الگوها، مسائل و چشم‌اندازها» تعاریف ارائه شده برای فهرست‌نویسی مشارکتی را بر اساس منابع مختلف مطرح کرده و به پروژه‌های انجام شده توسط ا.سی.ال.سی و کتابخانه کنگره، پرداخته است. در این پژوهش به دلایل افزایش گرایش کتابخانه‌ها به مشارکت در طرح‌های فهرست‌نویسی مشارکتی اشاره شده و استفاده از طرح‌های مشارکتی را در دوران قبل از رواج مارک و نیز پس از آن مورد بررسی قرار داده است.

وان کلیک و دیگران^۲ (۲۰۱۷) مطالعه موردی با عنوان «مدیریت کیفیت فراداده‌های کتاب‌شناختی منابع الکترونیکی به منظور ارزیابی پشتیبانی کاربر در انجام وظایفی نظیر یافتن، انتخاب و به دست آوردن منابع کتابخانه و همچنین پتانسیل افزایش کارایی در گردش کار فهرست‌نویسی» انجام دادند. نویسندگان این مقاله برای درک (فهم) کیفیت نسبی فراداده‌های مجموعه منابع الکترونیکی مختلف، کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی موجود (عمدتاً توسط فروشنده عرضه شده‌اند) برای مجموعه‌های منابع الکترونیکی با رکوردهای همان مجموعه در ا.سی.ال.سی. را مورد مقایسه قرار دادند. این مقایسه برای تعیین بهترین منبع از نقطه نظر کیفیت فراداده منابع الکترونیکی طراحی شده بود. در نتیجه بررسی انجام شده در این مقاله مشخص شد که به دلیل پیچیدگی و حجم رکوردهای منابع الکترونیکی و روش ورود به فهرست، مدیریت کیفیت داده‌های کتاب‌شناختی آن‌ها با انتخاب رکوردهای بالاترین کیفیت در دسترس، به بهترین وجه انجام می‌شود.

مقاله‌ای با عنوان «تعریف کیفیت داده در رکوردهای کتاب‌شناختی و معتبر: مطالعه موردی سیستم کویب.اس.آی.^۳» توسط بادویناچ^۴ (۲۰۲۱) نوشته شد. این مطالعه در مورد اندازه‌گیری و ارزیابی کیفیت داده‌ها در رکوردهای کتاب‌شناختی و مستند در سیستم کویب.اس.آی. است. هدف این مطالعه ارزیابی و بهبود کیفیت داده‌ها در پایگاه داده

1. Mandel
2. Van Kleeck et al.
3. COBISS.SI
4. Badovinac, B.

کتاب‌شناختی اتحادیه اسلوونی (کویب.اس.آی.) با استفاده از یک رویکرد مبتنی بر بعد عملی است. این مقاله راه‌اندازی و کاربرد یک چارچوب روش‌شناختی برای تعریف و اندازه‌گیری کیفیت داده‌ها در کویب.اس.آی. را مورد بحث قرار می‌دهد. نتایج مطالعه موردی و کاربرد چارچوب در اندازه‌گیری کیفیت داده‌ها، ارزیابی و پروفایل داده نیز مورد بحث قرار می‌گیرد. این مقاله دیدگاه‌هایی را در مورد چالش‌های کیفیت داده‌ها در فهرست‌نویسی ارائه می‌دهد و یک رویکرد عملی برای ارزیابی و افزایش کیفیت داده‌ها در رکوردهای کتاب‌شناختی و مستند پیشنهاد می‌کند.

ویدرهود و ریو^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «کنترل مستندات معاصر: اصول، شیوه‌ها و روندها» نقش کنترل مستندات را در افزایش دسترس‌پذیری از طریق انتخاب و شکل‌دهی به نقاط دسترسی با هدف افزایش استفاده کاربران از منابع و توانایی سامانه‌های کتابخانه‌ای در بازیابی اطلاعات مرتبط بررسی می‌کنند. این مقاله به اهمیت کنترل مستندسازی در فهرست‌نویسی و مدیریت پایگاه داده در فهرست‌نویسی مشارکتی می‌پردازد.

در میان پژوهش‌های انجام‌گرفته در زمینه فهرست‌نویسی مشارکتی، پژوهش الشربینی به بررسی تأثیر فهرست‌نویسی مشارکتی بر کیفیت رکوردها پرداخته است. سایر پژوهش‌ها به پروژه‌های فهرست‌نویسی مشارکتی و نیز استفاده از آن در منابع الکترونیکی و استفاده از برچسب‌گذاری پرداخته‌اند. در برخی از پژوهش‌ها نیز مستندسازی مشارکتی در تهیه فهرستگان تخصصی و بررسی فرایند مستندسازی در کتابخانه ملی بررسی شده است. همچنین، مسئله بررسی کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی از جمله موضوعاتی است که در پیشینه‌های مرتبط با پژوهش حاضر بدان پرداخته شده است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و روش آن پیمایشی تحلیلی است. ابزار پژوهش پرسشنامه‌ای است که توسط پژوهشگران تهیه شده است. جهت سنجش روایی این پرسشنامه از نظرات ۵ متخصص در حوزه فهرست‌نویسی استفاده شده است. علاوه بر آن برای سنجش پایایی آن نیز آزمون آلفای کرنباخ به کار برده شد. ضریب آلفای کرنباخ کل پرسش‌های پرسشنامه، ۰/۸۸۹ به دست آمد که به دلیل نزدیکی به عدد ۱ پایایی مناسبی برای پرسشنامه است.

1. Wiederhold & Reeve

جامعه آماری این پژوهش افرادی هستند که وظیفه فهرست‌نویسی و مستندسازی را بر عهده دارند و در این امر دارای تجربه و تخصص هستند. این پرسشنامه به صورت آنلاین طراحی شد و در اختیار ۱۰۰ نفر فهرست‌نویس و مستندساز قرار گرفت که تعداد ۸۷ نفر به پرسشنامه پاسخ دادند. این افراد فهرست‌نویسان کتابخانه ملی و کتابخانه‌های دیگر هستند که در پاسخ‌دهی به پرسشنامه مشارکت کرده‌اند. لازم به توضیح است که تعداد افراد در جامعه فهرست‌نویسان باتجربه محدود است و نمونه‌گیری انجام نشد. در این پژوهش از آمار استنباطی برای تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از پرسشنامه استفاده شده است.

یافته‌ها

در این پژوهش تأثیر چهار ویژگی مستندسازی مشارکتی بر سه مؤلفه کیفیت فهرست‌نویسی شامل دقت، صحت و کامل بودن مورد نظر است. بر این اساس به‌طور جداگانه تأثیر چهار ویژگی بر روی هر یک از مؤلفه‌های کیفیت در نظر گرفته شده است. اسنو در مقاله‌ای با عنوان «تعریف، ارزیابی و بازتفکر درباره کیفیت فهرست‌نویسی» به بررسی کیفیت رکوردهای فهرست‌نویسی و مؤلفه‌های مرتبط با آن پرداخته است. اسنو، کارگروهی فهرست‌نویسان را به‌عنوان یک جامعه که در فهرست‌نویسی مشارکتی دخیل هستند می‌داند که همراه با دانش و روش کاری آن‌ها به‌عنوان مؤلفه‌هایی برای بررسی کیفیت فهرست‌نویسی مطرح هستند. علاوه بر آن استفاده از استانداردها و خط‌مشی‌هایی برای دستیابی به یک رویه مشترک که باعث یکدستی بشود نیز مؤلفه دیگری است که با کیفیت فهرست‌نویسی مشارکتی مرتبط است (Snow, 2017). پرسش‌های مطرح‌شده در پرسشنامه بر اساس این مؤلفه‌ها و به شرح زیر است که برای سهولت تحلیل، کدگذاری نیز شده است.

دقت: A^۱ - صحت: C^۲ - کامل بودن: Co^۳
روش‌های متخصصان: W^۴ - دانش متخصصان: K^۵ - یکدست‌سازی: H^۶ - مشارکت: P^۷

1. Accuracy
2. Correctness
3. Completeness
4. Ways
5. Knowledge
6. Homogenization
7. Participation

- تأثیر روش‌های متخصصان بر دقت اطلاعات رکورد: WA
تأثیر دانش متخصصان بر دقت اطلاعات رکورد: KA
تأثیر یکدست‌سازی بر دقت اطلاعات رکورد: HA
تأثیر مشارکت کتابداران بر دقت اطلاعات رکورد: PA
تأثیر روش‌های متخصصان بر صحت اطلاعات رکورد: WC
تأثیر دانش متخصصان بر صحت اطلاعات رکورد: KC
تأثیر یکدست‌سازی بر صحت اطلاعات رکورد: HC
تأثیر مشارکت کتابداران بر صحت اطلاعات رکورد: PC
تأثیر روش‌های متخصصان بر کامل بودن اطلاعات رکورد: WCo
تأثیر دانش متخصصان بر کامل بودن اطلاعات رکورد: KCo
تأثیر یکدست‌سازی بر کامل بودن اطلاعات رکورد: HCo
تأثیر مشارکت کتابداران بر کامل بودن اطلاعات رکورد: PCo

در این بخش کلیه اطلاعات به‌دست‌آمده در دو بخش روش‌های توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. در تجزیه و تحلیل توصیفی، پس از ارائه اطلاعات جمعیت‌شناختی، ابتدا شاخص‌های توصیفی (نظیر میانگین، انحراف معیار) متغیرهای پژوهش محاسبه شده و در بخش آمار استنباطی با توجه به ماهیت پرسش‌های پژوهش از آزمون آماری t تک متغیری استفاده شده‌است.

جامعه آماری پژوهش شامل ۷۶ زن و ۱۱ مرد هستند که به ترتیب، ۸۷/۴ و ۱۲/۶ درصد از کل جامعه مورد نظر را شامل می‌شوند. سطح تحصیلات ۴/۶ درصد از افراد کاردانی، ۱۳/۸ درصد کارشناسی، ۶۳/۲ درصد کارشناسی ارشد و ۱۸/۴ درصد هم دکتری بوده است و رشته تحصیلی ۹۲ درصد از افراد علم اطلاعات و دانش‌شناسی بوده است و ۸ درصد افراد از سایر رشته‌های تحصیلی بوده‌اند.

الف: تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها

بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده، مشخصه‌های آماری نظیر میانگین و انحراف معیار خرده مقیاس‌ها و متغیرهای موجود در پژوهش استخراج گردید که نتیجه حاصله در جداول زیر آمده

است.

۱- تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «دقت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

جدول ۱- شاخص‌های آماری تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «دقت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

متغیر	پرسش‌ها	میانگین	انحراف معیار
تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «دقت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی	استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «دقت» اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	۴/۱۴	۰/۸
	استفاده از دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «دقت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	۴/۴	۰/۷
	یک‌دست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی بر «دقت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	۴/۵	۰/۶
	مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «دقت» ارائه اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	۴/۴	۰/۶

میانگین تأثیر مثبت استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی، دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ، یک‌دست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی و مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «دقت» اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی بر اساس جدول ۱ به ترتیب، ۴/۱۴، ۴/۴، ۴/۵ و ۴/۴ است.

۲- تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «صحت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

جدول ۲- شاخص‌های آماری تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «صحت» اطلاعات ارائه‌شده در

رکورد کتاب‌شناختی

انحراف معیار	میانگین	پرسش‌ها	متغیر
۰/۸	۴/۱۳	استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «صحت» اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «صحت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی
۰/۶	۴/۴۱	استفاده از دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «صحت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۰/۶	۴/۵۳	یک‌دست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی بر «صحت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۰/۷	۴/۳۸	مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «صحت» ارائه اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	

میانگین تأثیر مثبت استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی، دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ، یک‌دست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی و مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «صحت» اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی بر اساس جدول ۲ به ترتیب، ۴/۱۳، ۴/۴۱، ۴/۵۳ و ۴/۳۸ است.

۳- تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

جدول ۳- شاخص‌های آماری تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن» اطلاعات ارائه‌شده در

رکورد کتاب‌شناختی

انحراف معیار	میانگین	پرسش‌ها	متغیر
۰/۶	۴/۲	استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن» اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی
۰/۵	۴/۳۹	استفاده از دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۰/۵	۴/۵۴	یکدست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی بر «کامل بودن» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۰/۶	۴/۴۱	مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «کامل بودن» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	

میانگین تأثیر مثبت استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی، دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ، یکدست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی و مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «کامل بودن» اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی بر اساس جدول ۳ به ترتیب، ۴/۲، ۴/۳۹، ۴/۵۴ و ۴/۴۱ است.

ب: تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها

در این بخش با توجه به ماهیت پرسش‌های پژوهش از آزمون آماری t تک متغیری استفاده شده است. با توجه به استفاده از طیف لیکرت که از دامنه ۱ (بسیار کم) تا دامنه ۵ (بسیار زیاد) استفاده شده است، لذا مقدار آزمون برابر با (۳) منظور شده است. به بیان دیگر سطح و میانگین

مورد انتظار جامعه برابر با $(X=3)$ لحاظ شده است تا میانگین نمونه به دست آمده (μ) نسبت به میانگین مورد انتظار جامعه، مورد سنجش و تحلیل قرار داده شود.

بررسی پرسش اصلی

تأثیر مستندسازی مشارکتی بر دقت، صحت و کامل بودن اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تا چه میزان است؟

برای پاسخ به این پرسش از آزمون آماری t تک متغیری استفاده شده است.

جدول ۴- نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری مقدار آزمون = ۳

پرسش‌ها	T	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت میانگین	سطح اطمینان ۹۵٪	
					حد بالا	حد پایین
WA	۱۱/۹	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۱	۰/۹۵	۱/۳
KA	۱۸/۵	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۴	۱/۲	۱/۵
HA	۲۴/۱	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۵	۱/۴	۱/۶
PA	۲۰/۱	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۴	۱/۲	۱/۵
WC	۱۳/۰۶	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۱	۰/۹	۱/۳
KC	۲۰/۶	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۴	۱/۲	۱/۵
HC	۲۳/۴	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۵	۱/۴	۱/۶
PC	۱۶/۷	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۳	۱/۲	۱/۵
WCo	۱۶/۴	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۱	۱/۰۵	۱/۳
KCo	۲۱/۷	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۳	۱/۲	۱/۵
HCo	۲۴/۴	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۵	۱/۴	۱/۶
PCo	۲۱/۹	۸۶	۰/۰۰۱	۱/۴	۱/۲	۱/۵

نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری در جدول ۴ نشان می‌دهد که مقادیر t به دست آمده برای همه گویه‌ها از مقدار t جدول بحرانی (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند، بنابراین در پاسخ به پرسش اصلی می‌توان اذعان نمود که مستندسازی مشارکتی بر دقت، صحت و کامل بودن اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت و معناداری دارد ($p < ۰/۰۵$). به بیان دیگر مستندسازی

مشارکتی، باعث افزایش میزان دقت، صحت و کامل بودن اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی می‌شود.

پرسش‌های فرعی:

۱- تأثیر مستندسازی مشارکتی بر دقت اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی تا چه میزان است؟

جدول ۵- نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «دقت»

اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

مقدار آزمون=۳						پرسش‌ها	متغیر
سطح اطمینان ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t		
حد بالا	حد پایین						
۱/۳	۰/۹۵	۱/۱	۰/۰۰۱	۸۶	۱۱/۹	استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «دقت» اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «دقت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی
۱/۵	۱/۲	۱/۴	۰/۰۰۱	۸۶	۱۸/۵	استفاده از دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «دقت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۱/۶	۱/۴	۱/۵	۰/۰۰۱	۸۶	۲۴/۱	یک‌دست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی بر «دقت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۱/۵	۱/۲	۱/۴	۰/۰۰۱	۸۶	۲۰/۱	مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار	

مقدار آزمون=۳						پرسش‌ها	متغیر
سطح اطمینان ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t		
حد بالا	حد پایین						
						مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «دقت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	

نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری در جدول ۵ نشان می‌دهد که مقادیر t به‌دست‌آمده برای همه گویه‌های مربوط به تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «دقت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی، از مقدار t جدول بحرانی (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند، بنابراین در پاسخ به این پرسش می‌توان اذعان نمود مستندسازی مشارکتی باعث افزایش دقت در رکورد کتاب‌شناختی می‌شود ($p < 0/05$).

۲- تأثیر مستندسازی مشارکتی بر صحت اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی تا چه میزان است؟

جدول ۶- نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «صحت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

مقدار آزمون=۳						پرسش‌ها	متغیر
سطح اطمینان ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t		
حد بالا	حد پایین						
۱/۳	۰/۹	۱/۱	۰/۰۰۱	۸۶	۱۳/۰۶	استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «صحت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «صحت» اطلاعات
۱/۵	۱/۲	۱/۴	۰/۰۰۱	۸۶	۲۰/۶	استفاده از دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «صحت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

مقدار آزمون=۳						پرسش‌ها	متغیر
سطح اطمینان ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t		
حد بالا	حد پایین						
۱/۶	۱/۴	۱/۵	۰/۰۰۱	۸۶	۲۳/۴	یک‌دست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی بر «صحت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۱/۵	۱/۲	۱/۳	۰/۰۰۱	۸۶	۱۶/۷	مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «صحت» ارائه اطلاعات در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	

نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری در جدول ۶ نشان می‌دهد که مقادیر t به‌دست‌آمده برای همه گویه‌های مربوط به تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «صحت» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی، از مقدار t جدول بحرانی (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند، بنابراین در پاسخ به این پرسش می‌توان اذعان نمود مستندسازی مشارکتی باعث افزایش صحت، اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی می‌شود ($p < 0/05$).
۳- تأثیر مستندسازی مشارکتی بر کامل بودن اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی تا چه میزان است؟

جدول ۷- نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن اطلاعات»

ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی

مقدار آزمون=۳						پرسش‌ها	متغیر
سطح اطمینان ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	t		
حد بالا	حد پایین						
۱/۳	۱/۰۵	۱/۱	۰/۰۰۱	۸۶	۱۶/۴	استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن اطلاعات» در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	
۱/۵	۱/۲	۱/۳	۰/۰۰۱	۸۶	۲۱/۷	استفاده از دانش متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ برای مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن اطلاعات» در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن اطلاعات»
۱/۶	۱/۴	۱/۵	۰/۰۰۱	۸۶	۲۴/۴	یک‌دست‌سازی اطلاعات مستند در فرایند مستندسازی مشارکتی توسط کتابخانه ملی بر «کامل بودن اطلاعات» در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	«کامل بودن اطلاعات» ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی
۱/۵	۱/۲	۱/۴	۰/۰۰۱	۸۶	۲۱/۹	مشارکت متخصصان سازمان‌دهی کتابخانه‌های بزرگ در انجام کار مستندسازی مشارکتی به‌عنوان یک کارگروهی بر «کامل بودن اطلاعات» در رکورد کتاب‌شناختی تأثیر مثبت دارد.	

نتیجه حاصل از اجرای آزمون t تک متغیری در جدول ۷ نشان می‌دهد که مقادیر t به‌دست‌آمده برای همه گویه‌های مربوط به تأثیر ویژگی‌های مستندسازی مشارکتی بر «کامل بودن اطلاعات» اطلاعات ارائه‌شده در رکورد کتاب‌شناختی، از مقدار t جدول بحرانی (۱/۹۶) بزرگ‌تر هستند،

بنابراین در پاسخ به این پرسش می‌توان اذعان نمود مستندسازی مشارکتی باعث افزایش کامل بودن اطلاعات رکورد کتاب‌شناختی می‌شود. ($p < 0/05$)

نتیجه‌گیری

فهرست‌نویسی مشارکتی و به‌تبع آن استفاده از مستندسازی مشارکتی راهکاری است که بسیاری از کتابخانه‌ها در جهان برای کاهش هزینه و استفاده از اطلاعات مبتنی بر استاندارد سایر کتابخانه‌ها در پیش گرفته‌اند. بر این اساس لازم است به این نکته توجه شود که آیا علاوه بر کاهش هزینه‌های فهرست‌نویسی، مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی تأثیر دارد؟ در این پژوهش، سه مؤلفه دقت، صحت و کامل بودن اطلاعات در رکوردهای کتاب‌شناختی برای بررسی کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی در نظر گرفته شد و برای سنجش هرکدام از مؤلفه‌ها بررسی شد که استفاده از روش‌های مختلف مستندسازی در کتابخانه‌های بزرگ، استفاده از دانش متخصصان، یکدست‌سازی اطلاعات در مستندسازی مشارکتی و نیز مشارکت متخصصان سازمان‌دهی در کتابخانه‌های بزرگ بر این مؤلفه به چه میزان تأثیر دارند؟ بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر که بر اساس نظرات متخصصان فهرست‌نویسی و مستندسازی به‌دست‌آمده است، مستندسازی مشارکتی بر دقت ارائه اطلاعات در رکوردهای کتاب‌شناختی تأثیر مثبتی دارد و باعث افزایش کیفیت در آن‌ها می‌شود. در واقع یکدست‌سازی اطلاعات و مشارکت متخصصان کتابخانه‌های بزرگ بیشترین تأثیر را در افزایش دقت مستندسازی مشارکتی دارد که باعث افزایش کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی نیز می‌شود. علاوه بر آن، یکدست‌سازی اطلاعات مستندشده و نیز استفاده از دانش متخصصان کتابخانه‌های مشارکت‌کننده بیشترین تأثیر را بر صحت اطلاعات مستندشده دارد. بر اساس نظر متخصصان فهرست‌نویسی و مستندسازی، یکدست‌سازی اطلاعات، مشارکت متخصصان کتابخانه‌های مشارکت‌کننده به‌عنوان یک کارگروهی و استفاده دانش آن‌ها بیشترین سهم را در افزایش تکمیل اطلاعات در مستندسازی مشارکتی و نیز افزایش کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی دارند. در پژوهش‌های مرتبط با فهرست‌نویسی و مستندسازی مشارکتی به تأثیر مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی پرداخته نشده است و نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های دیگر همپوشانی ندارد. فقط در پژوهش الشربینی (۲۰۱۰) به بررسی تأثیر استفاده از فهرست‌نویسی مشارکتی بر افزایش کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی پرداخته

شده است که در زمینه بررسی کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی با پژوهش حاضر مشابهت دارد. در پژوهش بادویناچ (۲۰۲۱) نیز به ارزیابی کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی و مستند پرداخته شده که موضوع فهرست‌نویسی و مستندسازی مشارکتی در آن جایگاهی ندارد. در پژوهش‌های دیگر به بررسی روند و روش‌های فهرست‌نویسی مشارکتی در پروژه‌های مرتبط مانند پژوهش‌های مندل (۲۰۱۵)، ویدرهولد و ریو (۲۰۲۱) و نیز تأثیر استفاده از برچسب‌گذاری در پژوهش استیل (۲۰۰۹) و بررسی فهرست‌نویسی مشارکتی در منابع الکترونیکی مانند پژوهش وان کلیک و دیگران (۲۰۱۷). در پژوهش باب‌الحوایجی و خالدی (۱۳۸۹) نیز به بررسی دیدگاه متخصصان سازمان‌دهی اطلاعات درباره فهرست‌نویسی مشارکتی و فهرستگان برخط کشاورزی پرداخته شده که با پژوهش حاضر همپوشانی در نتایج و یافته‌ها ندارد.

با توجه به یافته‌های پژوهش و تحلیل آن‌ها و برای پاسخ به پرسش اصلی، مستندسازی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی تأثیر مثبتی دارد و باعث ارتقاء کیفیت رکوردها خواهد شد. به‌طور حتم، استفاده از مستندسازی مشارکتی نیازمند برنامه‌ریزی و تدوین خط‌مشی مدون و نیز همکاری کتابخانه‌هایی است که علاقه‌مند به کاهش هزینه فهرست‌نویسی و افزایش کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی خود هستند.

استفاده از این روش در کتابخانه‌های ایران مستلزم همکاری کتابخانه‌های بزرگ است و سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران می‌تواند به‌عنوان متولی این طرح، گامی بزرگ در جهت کاهش هزینه‌های فهرست‌نویسی کتابخانه‌های ایران و افزایش کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی بردارد.

- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به مسئله تأثیر استفاده از فهرست‌نویسی مشارکتی بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی و نیز بر شرایط نیروی انسانی متخصص پرداخته شود. پژوهش‌هایی نیز با هدف بررسی به‌کارگیری فهرست‌نویسی مشارکتی بر کیفیت داده‌های مستندات کتابخانه ملی می‌تواند نتایج کاربردی دربر داشته باشد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، استفاده از دانش متخصصان و مشارکت آن‌ها در کارگروهی مستندسازی مشارکتی می‌تواند بر کیفیت رکوردهای کتاب‌شناختی تأثیر مثبتی بگذارد. پژوهش‌هایی درباره بررسی کیفیت آموزش به متخصصان سازمان‌دهی

اطلاعات و نیز تمایل آن‌ها به انجام کارگروهی در فعالیت‌های خارج از سازمان می‌تواند برای بررسی فرایند مستندسازی مشارکتی کاربردی باشد.

منابع

- باب‌الحوائجی، فهیمه و خالدی، نیر (۱۳۹۸). فهرست‌نویسی تعاونی در محیط اینترنت: تجربه کتابخانه‌های تخصصی کشاورزی ایران. فصلنامه کتاب، ۲۱(۴)، ص ۱۷۰-۱۸۶.
- سلطانی، پوری و راستین، فروردین (۱۳۸۱). دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی. تهران: فرهنگ معاصر.
- هاشمی، فریبا، قربانی، محبوبه و تاجبخش، افشان (۱۳۹۸). چالش‌های بخش مستندسازی کتابخانه ملی ایران: تحلیلی کیفی با رویکرد نظریه‌پردازی بنیادی. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۰(۱)، ۱۰۰-۱۱۴.

References

- Babalhavaeji, F. & Khaledi, N. (2010). Cooperative cataloguing in the Internet environment: the experience of specialized agricultural libraries in Iran. *Book Quarterly*, 21(4), 170-186. [In Persian]
- Badovinac, B. (2021). Defining Data Quality in Bibliographic and Authority Records: A Case Study of the COBISS. SI System. *Cataloging & Classification Quarterly*, 59(4), 355-377.
- Byrum, J. D. (2004). NACO: a cooperative model for building and maintaining a shared name authority database. *Cataloging & Classification Quarterly*, 38(3-4), 237-249.
- Cooperative Cataloging. (2023, May 17). In *Online Dictionary for Library and Information Science (ODLIS)*. Retrieved August 21, 2023, from https://odlis.abc-clio.com/odlis_c.html
- El-Sherbini, M. (2010). Program for Cooperative Cataloging: BIBCO Records: Analysis of Quality, *Cataloging & Classification Quarterly*, 48(2-3), 221-236
- Harinarayana, N. S. (2018). What constitutes cataloguing quality? A review of issues and perceptions. *Journal of Librarianship and Informatics*, 1(1), 85-93.

- Hashemi, F., Ghorbani, M. & Tajbakhsh, A. (2019). Qualitative Analysis of the Documentation Process in the National Library and Archives of Iran: a Research Based on the Grounded Theory. *Librarianship and Information Organization Studies*, 30(1), 100-114. [In Persian].
- Mandel, C. A. (2015). Cooperative Cataloging: Models, Issues, Prospects. *Advances in Librarianship*. 16, 33-82. Permanent link to this document: [https://doi.org/10.1108/S0065-2830\(1992\)0000016004](https://doi.org/10.1108/S0065-2830(1992)0000016004)
- Riemer, J. J. & Morgenroth, K. (1994). Hang together or hang separately: the cooperative authority work component of NACO. *Cataloging & classification quarterly*, 17(3-4), 127-161.
- Snow, K. (2017). Defining, assessing, and rethinking quality cataloguing. *Cataloging & Classification Quarterly*, 55(7-8), 438-455.
- Soltani, P. & Rastin, F. (2002). *A cyclopedic Dictionary of Library and Information Sciences*. Tehran: Farhang Moaser. [In Persian]
- Steele, T. (2009). The new cooperative cataloguing. *Library Hi Tech*. 27(1), 68-77
- Van Kleeck, D., Nakano, H., Langford, G., Shelton, T., Lundgren, J. & O'Dell, A. J. (2017). Managing bibliographic data quality for electronic resources. *Cataloging & Classification Quarterly*, 55(7-8), 560-577.
- Wiederhold, R. A. & Reeve, G. F. (2021). Authority control today: Principles, practices, and trends. *Cataloging & Classification Quarterly*, 59(2-3), 129-158.

